

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI
RESPUBLIKA TA'LIM MARKAZI**

**TARIX FANI
2021-2022-O'QUV YILI
UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABNING
9-, 11-SINF O'QUVCHILARI UCHUN YAKUNIY DAVLAT
ATTESTATSIYASI O'TKAZISH BO'YICHA
METODIK TAVSIYA VA MATERIALLAR**

TOSHKENT - 2022

Imtihon materiallari va tavsiyalar Respublika ta'lim markazi huzuridagi ilmiy-metodik kengashi 2022-yil 25-martdagi 1-sonli yig'ilishida muhokama qilinib, nashrga tavsiya etilgan.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarining 9-, 11-sinf o'quvchilari yakuniy davlat attestatsiyasini o'tkazish bo'yicha metodik tavsiya va materiallarni tijoriy maqsadda ko'paytirib tarqatish taqiqlanadi.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalari metodbirlashmalari bosqichli nazorat imtihoni materiallariga 15-20%gacha o'zgartirishlar kiritishi mumkin.

Tuzuvchilar:

F.Mahmudova - Respublika ta'lim markazi ijtimoiy fanlar va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirish bo'limi boshlig'i.

N.Hakimov - Respublika ta'lim markazi metodisti.

S.Kushbekov - Respublika ta'lim markazi metodisti.

A.Omonov - Respublika ta'lim markazi metodisti.

Taqrizchilar:

Sh.Ergashev - O'zR FA Tarix instituti katta ilmiy xodimi, t.f.n., dotsent.

E.Abdumannatov - SamDU Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti, fakultetlararo pedagogika kafedrasi o'qituvchisi, PhD.

J.Mustafoev - NavDPI "Tarix o'qitish metodikasi" kafedrasi katta o'qituvchisi

Q.Exsonov - Toshkent shahar Yangihayot tumani 332-sonli umumta'lim maktabi oliy toifali tarix fani o'qituvchisi

Tarix fanidan yakuniy attestatsiya imtihonlari uchun taklif etilayotgan mazkur topshiriqlar umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standartlari asosida tayyorlangan. Ushbu topshiriqlar biletlarda aks ettirilgan bo'lib, har bir biletta uch yo'nalishdagi mavzu asosida uchtadan savol beriladi. Topshiriqlar quyidagi mazmunda tuziladi:

1. O'zbekiston yoki Jahon tarixida mavjud bo'lgan biror-bir joy nomi bilan bog'liq bo'ladi.

2. O'zbekiston yoki Jahon tarixi fanida davlat boshqaruvi faoliyati yoritilgan hukmdorlardan biri beriladi.

3. O'zbekiston va Jahon tarixi fanida o'rganiladigan mavzulardagi atamalarga izoh beriladi.

BIRINCHI SAVOL BO'YICHA O'QUVCHILARNING BILIMLARI QUYIDAGI MEZONLAR ASOSIDA BAHOLANADI:

T/r	Baholash	Ball
1	Joy nomini atala boshlagan davrini ayta olishi	1 ball
2	Qayerda joylashganligini xaritadan ko'rsata olishi	1 ball
3	Tarixiy davlatlarni taqqoslay olishi	1 ball
4	Shu hududda qanday davlatlar mavjudligini bilishi	1 ball
5	Hozirgi kundagi o'rni (davlat, viloyat) ni bilishi	1 ball
Jami:		5 ball

IKKINCHI SAVOL BO'YICHA O'QUVCHILARNING BILIMLARI QUYIDAGI MEZONLAR ASOSIDA BAHOLANADI:

T/r	Baholash	Ball
1	Tarixiy shaxsning to'liq (yoki asl ismi) ismini bilishi	1 ball
2	Yashagan sanasini (sana noma'lum bo'lsa asrini) bilishi	1 ball
3	Ichki siyosatdagi islohotlarini ayta olishi	1 ball
4	Diplomatik munosabatlarga oid dalillar keltirishi	1 ball
5	Davlatchilik tarixidagi o'rniga baho berishi	1 ball
Jami:		5 ball

UCHINCHI SAVOL BO'YICHA O'QUVCHILARNING BILIMLARI QUYIDAGI MEZONLAR ASOSIDA BAHOLANADI:

T/r	Baholash	Ball
1	Tarixiy atamaning ma'nosini tushunishi.	1 ball
2	Tarixiy atamaga to'g'ri va to'liq izoh bera olishi	1 ball
3	Tarixiy atama bilan bog'liq qo'shimcha ma'lumotlar bera olishi	1 ball
4	Tarixiy atama qo'llanilgan tarixiy voqealardan misollar keltira olishi	1 ball
5	Tarixiy atamaning qaysi tildan kelib chiqqanligini bilishi	1 ball
Jami		5 ball

Izoh: har bir yo'nalish bo'yicha ballar yaxlitlanib (Bunda yaxlitlangan ball 4,5 dan past bo'lsa – 4 baho, yuqori bo'lsa – 5 baho. Masalan: $5+4+5=14:3=4,6$ yaxlitlansa 5 baho, $4+4+5=13:3=4,3$ yaxlitlansa 4 baho), yakuniy attestatsiya imtihoni sinovining yakuniy bali sifatida sinf jurnalining "O'zbekiston tarixi" sahifasiga qo'yiladi.

O'quvchilarga bilet olganlaridan keyin tayyorgarlik ko'rishlari uchun 20 daqiqa vaqt beriladi.

Imtihon savollariga maktab metodbirlashmasi qarori bilan tuzatishlar, qo'shimchalar va takliflar kiritilishi mumkin. Imtihon topshirish jarayonida o'quvchi o'z fikrini faqat darslik materiallari asosida emas, balki boshqa manbalarga tayangan holda ham bayon qilishi mumkin. Shuningdek, tarix fani chuqurlashtirib o'qitiladigan sinf va maktablarda imtihon biletleri 4 ta savoldan iborat bo'ladi. Tarix fani chuqurlashtirib o'qitiladigan sinf va maktablarning imtihondagi to'rtinchi savollari o'qituvchi tomonidan tuzilib, maktab metodbirlashmasi tomonidan tasdiqlanadi.

9-SINF

1-BILET

1. Qadimgi Misr va Qadimgi Xitoy sivilizatsiyalarini taqqoslang.
2. Napoleon Bonapartning Yevropa tarixidagi tutgan o'rne haqida fikr bildiring.
3. "Miniatura" atamasiga izoh bering.

2-BILET

1. Ilk o'rta asrlardagi Xorazm va Xioniylar davlatini taqqoslang.
2. Amir Temurning dunyo tarixidagi tutgan o'rne haqida mulohaza yuriting.
3. "Oligarxiya" atamasiga izoh bering.

3-BILET

1. Somoniylar va G'aznaviylar davlatini o'zaro taqqoslang.
2. Buyuk Karlning harbiy yurishlari.
3. "Kartel" atamasiga izoh bering.

4-BILET

1. G'arbiy Turk va Sharqiy Turk xoqonligini o'zaro taqqoslang.
2. Pyotr I ning Rossiya tarixidagi tutgan o'rne haqida fikr bildiring.
3. "Demobilizatsiya" atamasiga izoh bering.

5-BILET

1. Movarounnahr haqida ma'lumot bering.
2. Ivan Grozniyning Rossiya tarixidagi o'rne haqida fikr bildiring.
3. "Parij Kommunasi" atamasiga izoh bering.

6-BILET

1. Qadimgi Mesopatamiya hamda yunon sivilizatsiyalarini taqqoslang.
2. Buxoro amiri Nasrulloxon haqida ma'lumot bering.
3. "Shovinizm" atamasiga izoh bering.

7-BILET

1. Urartu hamda Ossuriya podsholiklarini taqqoslang.
2. Olimxonning Qo'qon xonligi tarixidagi tutgan o'rne haqida fikr bildiring.
3. "To'rtlar ittifoqi" atamasiga izoh bering.

8-BILET

1. Fors podsholigi haqida ma'lumot bering.
2. Mirzo Ulug'bekning Temuriylar tarixidagi o'rne haqida fikr bildiring.
3. "Anarxizm" atamasiga izoh bering.

9-BILET

1. Parfiya va Yunon-Baqtriyani o'zaro taqqoslang.
2. Zahiriddin Muhammad Boburning dunyo tarixidagi tutgan o'rni haqida ayting.
3. "Manifest" atamasiga izoh bering.

10-BILET

1. Franklar davlatining Yevropa taraqqiyotidagi o'rni.
2. Muhammad Shayboniyxonning O'rta Osiyo tarixidagi tutgan o'rni haqida fikr bildiring.
3. "Gimnaziya" atamasiga izoh bering.

11-BILET

1. Chexiya davlatining tashkil topishi haqida ma'lumotlar keltiring.
2. Abdullaxon II haqida ma'lumot bering.
3. "Missiya" atamasiga izoh bering.

12-BILET

1. Oltin O'rda xonligi haqida ma'lumot bering.
2. Husayn Boyqaro haqida ma'lumot bering.
3. "Konservativ" atamasiga izoh bering.

13-BILET

1. G'arbiy va Sharqiy Rim imperiyasi o'rtasidagi farqli hamda o'xshash jihatlarni taqqoslang.
2. Muhammad Rahimxon I ning Xiva xonligi tarixidagi tutgan o'rni haqida fikr bildiring.
3. "Federatsiya" atamasiga izoh bering.

14-BILET

1. Dashti Qipchoq haqida ma'lumot bering.
2. Doro I ning dunyo tarixidagi tutgan o'rni haqida fikr bildiring.
3. "Ekspluatatsiya" atamasiga izoh bering.

15-BILET

1. Shosh haqida ma'lumot bering.
2. Chingizxonning harbiy yurishlari haqida fikr bildiring.
3. "Karavella" atamasiga izoh bering.

16-BILET

1. Davan hamda Qang' davlatini o'zaro taqqoslang.
2. Jaloliddin Manguberding O'zbekiston tarixidagi tutgan o'rni haqida ayting.
3. "Espeditsiya" atamasiga izoh bering.

17-BILET

1. Qang' davlati haqida fikrlaringizni bildiring.
2. Oktavian Avgust haqida ma'lumot bering.
3. "Jevachi" atamasiga izoh bering.

18-BILET

1. Sparta shahar-davlati haqida ma'lumot bering.
2. Ismoil Somoniy haqida ma'lumot bering
3. "Gildiya" atamasiga izoh bering.

19-BILET

1. Qadimgi Afina va Sparta davlatlarini taqqoslang.
2. Mahmud G'aznaviy haqida ma'lumot bering.
3. "Dukchi" atamasiga izoh bering.

20-BILET

1. Qadimgi Xorazm va Baqtriya davlatlarini o'zaro taqqoslang.
2. Yustinian I haqida ma'lumot bering.
3. "Delegat" atamasiga izoh bering.

21-BILET

1. Karfagen haqida ma'lumot bering.
2. Xiva xoni Abulg'oziy Bahodirxon haqida ma'lumot bering.
3. "Manifest" atamasiga izoh bering.

22-BILET

1. Eftallar davlati haqida ma'lumot bering.
2. Amir Umarxon haqida ma'lumot bering.
3. "Chorizm" atamasiga izoh bering.

23-BILET

1. Maurya davlati haqida ma'lumot bering.
2. Boburiylar sulolasidan bo'lgan Shoh Jahonning Hindiston tarixidagi tutgan o'rni haqida fikr bildiring.
3. "Kommuna" atamasiga izoh bering.

24-BILET

1. Qadimgi Afrosiyob shahri haqida ma'lumot bering.
2. Oliver Kromvelning Angliya tarixidagi o'rni haqida fikr bildiring.
3. "Diktatura" atamasiga izoh bering.

25-BILET

1. Prussiya qirolligi haqida ma'lumot bering.
2. Boburiylar sulolasidan bo'lgan Akbarshohning Hindiston tarixidagi o'rni haqida fikr bildiring.
3. "Kapital" atamasiga izoh bering.

26-BILET

1. Konstantinopol shahrining dunyo tarixidagi ahamiyati haqida fikr bildiring.
2. Ismoil I Safaviy haqida ma'lumot bering.
3. "Rezervatsiya" atamasiga izoh bering.

27-BILET

1. O'rta asrlarda Italiyadagi Florensiya shahri haqida ma'lumot bering.
2. Otto fon Bismarkning Yevropa tarixidagi tutgan o'rni haqida fikr bildiring.
3. "Demokratiya" atamasiga izoh bering.

28-BILET

1. Baqtriya davlati haqida ma'lumot bering.
2. Turkiston general-gubernatori fon Kaufman haqida ma'lumot bering.
3. "Ekspansiya" atamasiga izoh bering

29-BILET

1. Avstriya-Vengriya imperiyasining Yevropa tarixidagi ahamiyati haqida fikr bildiring.
2. Afina davlatida Periklning davlat boshqaruvi haqida ma'lumot bering.
3. "Koalitsiya" atamasiga izoh bering.

30-BILET

1. Kaspiyorti viloyati haqida ma'lumot bering.
2. Makedoniyalik Aleksandrning harbiy yurishlari haqida ayting.
3. "Rabot" atamasiga izoh bering.

11-SINF

1-BILET

1. Shayboniylar davlatining tashkil topishi.
2. Tillakori madrasasi haqida ma'lumot bering.
3. Abdurauf Fitrat hayoti va faoliyati.

2-BILET

1. Ashtarxoniylar davlatining tashkil topishi.
2. Ulug'bek rasadxonasi haqida ma'lumot bering.
3. Alisher Navoiy hayoti va ijodi.

3-BILET

1. Mahmud Torobiy qo'zg'oloni.
2. Temuriylar tarixi davlat muzeyi haqida ma'lumot bering.
3. Abdulla Qodiriy hayoti va ijodi.

4-BILET

1. Buxoro amirligining tashkil topishi.
2. Minorayi Kalon me'moriy yodgorligi haqida ma'lumot bering.
3. Najmiddin Kubro hayoti va faoliyati.

5-BILET

1. Turkiston Muxtoriyati hukumatining tashkil topishi va faoliyati.
2. Mir Arab madrasasi haqida ma'lumot bering.
3. Abdulla Avloniy hayoti va ijodi.

6-BILET

1. Turk xoqonligining tashkil topishi.
2. Muhammad Rahimxon madrasasi haqida ma'lumot bering.
3. Ahmad al-Farg'oniy hayoti va ijodi.

7-BILET

1. Ikkinchi jahon urushi va oqibatlari.
2. Dishan qal'a haqida ma'lumot bering.
3. Xoja Bahouddin Naqshbandiy hayoti va faoliyati.

8-BILET

1. BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasini o'tkazilishi va undagi Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning nutqi haqida ma'lumot bering.
2. Ichanqal'a me'moriy yodgorligi.
3. Muhammad ibn Muso al-Xorazmiy hayoti va faoliyati.

9-BILET

1. O'zbekistonda - milliy valyutaning qabul qilinishi.
2. Toshkentdagi Ko'kaldosh madrasasi haqida ma'lumot bering.
3. Amir Temur–yetuk sarkarda.

10-BILET

1. O'zbekiston SSRning tashkil topishi.
2. Ma'buda Artemida ibodatxonasi haqida ma'lumot bering.
3. Munavvar Qori Abdurashidxonov hayoti va faoliyati.

11-BILET

1. Islom dini va arablar birlashuvi.
2. Labihovuz ansambli haqida ma'lumot bering.
3. Galileo Galiley hayoti va ilmiy faoliyati.

12-BILET

1. AQShning tashkil topishi.
2. Mir arab madrasasi haqida ma'lumot bering.
3. Mahmud Zamaxshariyning hayoti va faoliyati.

13-BILET

1. Vashington konferensiyasi.
2. Ulug'bek rasadxonasi haqida ma'lumot bering.
3. Turdi Farog'iy hayoti va ijodi.

14-BILET

1. Franklar imperiyasining tashkil topishi.
2. Buyuk Xitoy devori haqida ma'lumot bering.
3. Mirzo Abdulqodir Bedil hayoti va ijodi.

15-BILET

1. Jakeriya qo'zg'oloni.
2. Sitorai Mohi Xosa haqida ma'lumot bering.
3. Abulg'oz Bahodirxon faoliyati.

16-BILET

1. "Loy jangi" haqida ma'lumot bering.
2. Misr piramidalari haqida ma'lumot bering.
3. Nikolay Kopernikning hayoti va faoliyati.

17-BILET

1. Qo'qon xonligining tashkil topishi.
2. "Qatag'on qurbonlari xotirasi" memorial majmuasi haqida ma'lumot bering.
3. Abu Rayhon Beruniy hayoti va faoliyati.

18-BILET

1. "Anqara jangi" haqida ma'lumot bering.
2. Sherdor madrasasi haqida ma'lumot bering.
3. Imom Buxoriyning hayoti va faoliyati.

19-BILET

1. SSSRning tashkil topishi.
2. Registon ansambli haqida ma'lumot bering.
3. Yusuf Xos Hojib hayoti va faoliyati.

20-BILET

1. G'aznaviylar davlati paydo bo'lishi.
2. Islomxo'ja minorasi haqida ma'lumot bering.
3. Sharof Rashidov hayoti va faoliyati.

21-BILET

1. O'zbekiston Xalq demokratik partiyasini tashkil topishi haqida ma'lumot bering.
2. Ismoil Somoniy maqbarasi.
3. Mirzo Ulug'bek hayoti va faoliyati.

22-BILET

1. Ismoil Somoniy davlati.
2. Ulug'bek madrasasi (Buxoro).
3. Zahiriddin Muhammad Boburning hayoti va faoliyati.

23-BILET

1. Abruy qo'zg'oloni haqida ma'lumot bering.
2. Xudoyorxon saroyi haqida ma'lumot bering.
3. Ahmad Donish hayoti va faoliyati.

24-BILET

1. Xiva xonligining tashkil topishi.
2. Sherg'ozixon madrasasi.
3. Mohlaroyim – Nodira hayoti va ijodi.

25-BILET

1. Buxoro xonligini tashkil topishi.
2. Go'ri Amir maqbarasi.
3. Kamoliddin Behzod hayoti va faoliyati.

26-BILET

1. Salib yurishlari.
2. Ichanqal'a me'moriy yodgorligi.
3. Burhoniddin al-Marg'inoniy hayoti va faoliyati.

27-BILET

1. Fransiya-Prussiya urushi va uning yakunlari.
2. Baroqxon madrasasi.
3. Mahmudxo'ja Behbudiy hayoti va faoliyati.

28-BILET

1. BMTning tashkil topishi.
2. Sherdor madrasasi haqida ma'lumot bering.
3. Amir Umarxon hayoti va faoliyati.

29-BILET

1. Spitaman qo'zg'oloni.
2. Ma'buda Artemida ibodatxonasi haqida ma'lumot bering
3. Abu Ali ibn Sino hayoti va faoliyati.

30-BILET

1. Amir Temurning Movarounnahrni egallashi.
2. Buxoro arki haqida ma'lumot bering.
3. Abdulla Avloniy hayoti va faoliyati.